

۱۰۱۲۰۶
۹۷۱۹۱۳

سفر به قلب سرزمین پارس

تالیف

ادوآلفورد ادنیرای سانچز

با مقدمه

فرناندو اسکریبانا مارین

مترجم

مریم حق‌روستا

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

شماره مسلسل ۹۴۹۳

شماره انتشار ۳۹۳۲

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: ریبادنیرا، آدولفو، ۱۸۴۱-۱۸۸۲ م.
عنوان و نام پدیدآور	: سفر به قلب سرزمین پارس / آدولفو ریبادنیرا ای سانچز؛ با مقدمه فرناندو اسکریبانو مارتین؛ مترجم مریم حق روستا.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۳۰۸ ص.: مصور، عکس، نقشه.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۹۳۲.
شابک	: 978-964-03-7204-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: Viaje al Interior de Persia, 1880. عنوان اصلی.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: ایران - سیر و سیاح
شناسه افزوده	: حق روستا، مریم، ۱۳۴۸ - مترجم
شناسه افزوده	: اسکریبانو مارتین، فرناندو، مقدمه‌نویس
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات
رده‌بندی دکنگره	: ۱۳۹۷ س۷/۹ ر ۲۸ DSR
رده‌بندی دیوبی	: ۹۵۵/۰۰۴
شماره ثبت کتابخانه	: ۵۱۱۴۷۴۲

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، یازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود. تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN: 978-964-03-7204-3

9

789 964 03 72043

عنوان: سفر به قلب سرزمین پارس

تألیف: آدولفو ریبادنیرا ای سانچز

با مقدمه: فرناندو اسکریبانو مارتین

ترجمه: دکتر مریم حق روستا

ویرایش ادبی: علیرضا استواری

نویت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجم است»

بها: ۳۰۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

بخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

ج	پیش درآمد
خ	تقدیر و تشکر
ذ	دیباچه
ا	مقدمه
۶	منصب کنسولی
۱۲	معاون کنسول در تهران
۲۱	ریباندنی برای خاورمیانه
۵۵	اسناد ضمیمه
۵۷	سفارت اسپانیا در پاریس
۶۳	یادداشتی پیرامون ویرایش حاضر
۶۵	سفر به قلب سرزمین پارس
۶۷	دفتر اول
۷۱	۱-۱- از مادرید به تفلیس
۸۷	۲-۱- از تفلیس به باکو
۹۵	۳-۱- از باکو به رشت
۱۰۱	۴-۱- از رشت به تهران
۱۰۷	۵-۱- تاریخ سرزمین پارس
۱۱۱	۶-۱- تهران
۱۱۹	۷-۱- مقدمات سفر
۱۳۵	دفتر دوم
۱۳۵	۱-۲- از تهران به همدان
۱۴۵	۲-۲- از همدان به کرمانشاه

۱۵۷.....	۳-۲- از کرمانشاه به خرم‌آباد.....
۱۶۵.....	۴-۲- از خرم‌آباد به دزفول.....
۱۷۳.....	۵-۲- دزفول و شوشتر.....
۱۸۲.....	۶-۲- از دزفول به فلوجه.....
۱۸۹.....	۷-۲- از فلوجه به بوشهر.....

۱۹۹.....	دفتر سوم.....
۱۹۹.....	۱-۳- از بوشهر به شیراز.....
۲۱۱.....	۲-۳- از شیراز به کرمان.....
۲۱۹.....	۳-۳- از کرمان به یزد.....
۲۳۱.....	۴-۳- از یزد به شیراز.....
۲۴۱.....	۵-۳- از شیراز به اصفهان.....
۲۴۹.....	۶-۳- از اصفهان به تهران.....
۲۵۷.....	۷-۳- بازگشت.....
۲۶۹.....	۸-۳- تأملات.....

۲۸۳.....	اسامی اماکن.....
۲۹۱.....	اسامی اشخاص.....

پیش در آمد

در حدود ۱۴۰ سال پیش، آدولفو ریبادنیرا در سفری، از شمال تا جنوب ایران را پیمود؛ سفری که هیچ اروپایی دیگری تا آن زمان انجام نداده بود. اغراق آمیز نیست اگر ریبادنیرا (۱۸۸۱-۱۸۴۱ م) را نخستین جهانگرد اسپانیایی در شرق بنامیم؛ جهانگردی که سفرش با هدفی علمی و نیز برای مطالعه راه‌های تجارت با ایران با حتی با اهداف استعماری اسپانیا در خاورمیانه به‌خصوص در ایران انجام گرفت. دولت جمهوری اول اسپانیا، به ریبادنیرا مأموریت داد تا امکانات تجارت با ایران را بررسی کند. در راه این مأموریت، ریبادنیرا به بررسی شهرهای اصلی ایران، مذهب، تاریخ، آداب و رسوم مناطق مختلف، معماری غنی ایرانی، امکان رفاری تجارت پرداخت که حاصل سفر و مطالعات وی، کتاب حاضر است که در سه جلد در سال ۱۸۸۰ به چاپ رسید.

آدولفو ریبادنیرا مأموریت‌های خود، در بیروت- جایی که زبان عربی آموخت- دمشق و اورشلیم انجام داده بود؛ نوشته‌های او نشان می‌دهد که وی از بهترین اروپایی‌هایی است که در قرن نوزدهم خاورمیانه را می‌شناخت. او به یکی از بنیانگذاران اصلی شرق‌شناسی در اسپانیا تبدیل شد؛ با آغاز مطالعات شرق‌شناسی در اروپا، او نیز فعالانه در ادبیات شروع به توسعه این رشته کرد و از طریق مطالعات و سفرنامه‌هایش به معرفی شرق در اسپانیا پرداخت. سفر به قلب سرزمین پارس، از کامل‌ترین مطالعات اروپاییان است که درباره ایران سده نوزدهم نوشته شده است. ریبادنیرا باستان‌شناس نیز بود. او قطعات زیادی از آثار باستانی ایران را به اسپانیا انتقال داد که اکنون در موزه ملی باستان‌شناسی اسپانیا نگهداری می‌شود.

این سفرنامه ماجراجویی‌های در مدت یک سال سفر در سرتا سر ایران (۱۸۷۴-۱۸۷۵) را دربر می‌گیرد و جواهری در ادبیات سفر در اروپا به‌شمار می‌آید. او خود هزینه سفر - با سفر به قلب سرزمین پارس (۱۸۸۰) را تقبل کرد. وی در سال ۱۸۷۴ به‌عنوان کنسول اسپانیا به ایران رسید؛ سه ماه بعد سفر بزرگ خود را آغاز کرد، سفری که حاصلش کتاب **سفر به سرزمین پارس** است. ریبادنیرا در طول سفر درباره همه موارد از جمله آب‌وهوا، آداب و رسوم و ارتباطات تجاری و بهای کالاها و خدمات نوشت. به عبارتی تمام مواردی را که یک تاجر باید بداند در نظر گرفت و یادداشت کرد. وی از باکو وارد تهران شد. در سفر داستان‌های بسیاری را جمع‌آوری کرد، به مطالعه و بازنویسی کتیبه‌ها پرداخت. با حاکمان، نظامیان، مسافران و حتی با خدمتکار جوان ناصرالدین‌شاه - شاهی که ۵۲ زن داشت- که به تازگی از حرمسرا اخراج شده بود و تمام جزئیات قصر را می‌دانست مصاحبه کرد. وی

کارخانه‌ها و معادن را توصیف کرد و حتی شاعران ایرانی را می‌شناخت دست سرنوشت او را با دیپلمات‌های خارجی روبه‌رو کرد که او یا پدرش را می‌شناختند. در سال ۱۸۷۵ موفق شد به خرابه‌های پرسپولیس برسد. در پاسارگاد آرامگاه کوروش کبیر را بازدید کرد. خسته و با تب و لرز سه هفته از صحرا عبور کرد و به سمت تهران بازگشت.

شایان ذکر است که در اواسط سده نوزدهم، اسپانیا فقط به خود مشغول بود. درحالی که دیگر قدرت‌های اروپایی در جهان در حال تصرف موقعیت‌های مستعمراتی بودند اسپانیا فاقد جاه‌طلبی در خارج بود. یکی دیگر از اهداف سفر ریبادنیرا به ایران مطالعه محلی در خلیج فارس بود که اسپانیا پایگاهی در آنجا ایجاد کند و مقری مهم برای پشتیبانی قایق‌های اسپانیایی باشد که به فیلیپین سفر می‌کردند. البته این نامه منتفی شد و ایتالیایی‌ها محل‌های مدنظر اسپانیا را تصاحب کردند.

با توجه به ترسیحات ذکرشده انگیزه من از ترجمه کتاب سفر به قلب سرزمین پارس آن است که این سفیر اسپانیایی را ویرایش کنم. ویژ - سای یک نماینده آگاه برخوردار بود. افزون بر سفرنامه، جامع بودن پیش‌سخن ویراستار هم برای من جذاب بود. فرناندو اسکریبانو، استاد برجسته دانشگاه اتونومای مادرید انگیزه‌ام را در ترجمه این اثر به فارسی سوچندان کرد.

از آنجا که کتاب سرشار از نام‌های خاص مکان‌ها و اشخاص است، تلاش کردم پانوشتهایی به آن بیفزایم، گرچه افزودن پانوشته برای همه نام‌ها، حجم کتاب می‌افزود، ناگزیر به نام‌هایی بسنده کردم که شرح آن برای خواننده کتاب لازم باشد.

در جهت تحقق این مسئله، گاهی سخن به دیار کشید، چراکه داده‌های بسیاری به پرباری کتاب می‌افزود و گاهی هم، سخن کوتاه می‌کردم تا زمان را صرف جوش نمی‌کنم.

در پایان باید از ویراستار اسپانیایی سفرنامه، فرناندو اسکریبانو، اسپانیایی و نیز از مؤسسه انتشاراتی میراگوانا سپاسگزاری کنم که اجازه ترجمه و چاپ این اثر را به من دادند.

مریم حق‌پور

دانشیار دانشگاه تهران